

6. Kevin Zhu (2014). Commerce Capability: A Resource-Based Assessment of Their Business Value Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07421222.2004.11045794>
DOI: <https://doi.org/10.1080/07421222.2004.11045794>
7. Yudin O.M. (2011). Systemy elektronnoi komertsii: stvorennia, prosunennia i rozvytok [E-commerce systems: creation, promotion, and development] : *monograph* / Vydavnytstvo Vyshchyi navchalnyi zaklad Ukoopsilky «Poltavskyi universytet ekonomiky i torhivli», 201 p.
8. Trubin I.O. (2013). Pravovi zasady funktsionuvannia elektronnykh hroshei u sferi elektronnoi komertsii [Legal bases of functioning of electronic money in the field of electronic commerce]: *monograph*. Kyiv Alerta, 136 p.
9. Simakhova A. (2018) Social prospects for the development of science and digital economy in Ukraine. *Social economy*, 56, 216-221.
10. Davumyka S. (2016). Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstv sfery torhivli: svitovi tendentsii ta praktyka v Ukraini [Innovative development of trade enterprises: world trends and practice in Ukraine]: *monograph* Lviv, Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy, 432 p.
11. Ganechko I. (2020). Retail business models: adaptation to new challenges. *Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics*. Vol. 5. pp.77-87. DOI: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(133\)07](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(133)07)
12. Ramsey F. A Mathematical Theory of Saving // *Economic Journal*. – Desember, 1928. – Vol. 38. – P 543-559.
13. Vectors of economic development // Retrieved from <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf>
14. Stepanenko D. (2008) «Venchna industriia - vazhlyvyi komponent natsionalnoi innovatsiinoi infrastruktury» [Venture industry is an important component of the national innovation infrastructure]. // *Director*, 2 (104), 3-7.
15. Official site of KPMG // Retrieved from <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2018/03/2018-retail-trends.html>
16. Global Ecommerce Sales from 2017 to 2023 | Oberlo // Retrieved from <https://www.oberlo.com/statistics/global-ecommerce-sales>
17. Ecommerce Sales by Country in 2019 | Oberlo // Retrieved from <https://www.oberlo.com/statistics/ecommerce-sales-by-country>
18. Interesting facts about e-commerce in the world // Retrieved from <https://lemarbet.com/ua/razvitie-internet-magazina/interesnye-fakty-ob-internet-torgovle/>
19. Tino Tsaiske, Metro: we rely on online commerce and new services. // Retrieved from <https://rau.ua/novyni/tino-tsajske-metro-ukrayina/>

11. CZYNNIKI RYZYKA CYBERSUICIDALNEGO W NOWOCZESNYM SPOŁECZEŃSTWIE INFORMACYJNYM

Natalia Warga

Doktor Zakładu Socjologii i Pracy Socjalnej
Uniwersytet Narodowy w Użhorodzie, Ukraina

e-mail: ignatola23@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6607-2969

Bohdanna Gwozdecka

Doktor Zakładu Prawa, Socjologii i Politologii
Państwowy Pedagogiczny Uniwersytet imienia Iwana Franki w Drohobyczu,
Ukraina

E-mail: bogdankauafm@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2240-3508

Natalia Nikon

Doktor Zakładu Psychologii i Pracy Socjalnej
Narodowy Politechniczny Uniwersytet w Odessie, Ukraina

E-mail: nikonnataliy@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-0827-0895

Wiktoria Ruhl

Doktor Zakładu Socjologii i Pracy Socjalnej
Uniwersytet Narodowy w Użhorodzie, Ukraina

E-mail: vikarul@gmail.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-7961-1933>

Wprowadzenie. W związku z informatyzacją współczesnego społeczeństwa Internet stał się ważnym składnikiem aktywności zawodowej współczesnego człowieka, pomaga w szybkiej wymianie informacji, odnajdywaniu osób o wspólnych zainteresowaniach, preferuje komunikację wirtualną, ludzie uczą się odczuwać nowe emocje, mają możliwość tworzenia idealnych sieci społecznościowych. Oprócz pozytywnych perspektyw, Internet kryje nie mniej zagrożeń i niebezpieczeństw. Internet jest słabo zarządzany i słabo kontrolowany przez źródło informacji, w tym niebezpiecznych i przestępczych.

Tworzone strony internetowe i ich zawartość mogą być szkodliwe, zwłaszcza dla szczególnie wrażliwej młodzieży w czasach kryzysu i dla osób w depresji. Z ciekawości lub próbując znaleźć ludzi, z którymi mogliby porozmawiać i omówić swoje problemy, młodzi ludzie mogą z łatwością odwiedzić strony promujące samobójstwo. Zasoby samobójcze stanowią potencjalne zagrożenie dla osób o

skłonnościach samobójczych, ponieważ młodzi ludzie szukają podobnych osób w Internecie ze względu na nastroje depresyjne lub cechy osobowości, sfrustrowani rozmową z przyjaciółmi w prawdziwym życiu. Obecność myśli samobójczych można przypisać wyszukiwaniu informacji o samobójstwach w Internecie, bolesnym doświadczeniom związanym z korzystaniem z mediów, a także nieufności jednostki wobec otaczających ją osób. Tak więc samobójstwo dotyczy osób z depresją i wrażliwych ze względu na wiek, aktywnych użytkowników internetu, którzy znajdują się pod wpływem niebezpiecznych stron internetowych (osoba na granicy samobójstwa przejdzie na strony samobójcze).

Ostatnio strony i społeczności w sieciach społecznościowych poświęcone samobójstwom regularnie przyciągają uwagę mediów. Większość komunikatów prasowych donosi o innym przypadku samobójstwa, którego ofiarami byli niektórzy użytkownicy zasobów samobójczych. Dlatego ważne jest, aby wiedzieć, jak przeciwdziałać takiemu zjawisku jak cybersamobójstwo, czy wpływ internetu na samobójstwo.

Przegląd literatury. Zachowania samobójcze młodych ludzi w ostatnich latach są coraz częściej przedmiotem badań zagranicznych i krajowych naukowców. Osiągnięcia naukowe dotyczące cyber-samobójstwa obejmują: R. Baller, K. Riczardson, którzy badali aspekty imitacji i rozważali geograficzny wzorzec samobójstwa [16], S. Bauman, C. Kantor, A. Rolf badali cyber-samobójstwo i samobójstwo w Internecie [17], R. Birbał, C. Macharadz uważali na nastoletni cybersuicid [18]. Współcześni ukraińscy badacze zwracają także uwagę na badanie zjawiska samobójstw i cyber-samobójstw, ich przyczyn i przejawów itp. – T. Bondar [1], S. Zacharow [12], A. Krawczuk [4], G. Krywda [12], R. Mameczyc [5], W. Mendeewycz [6], A. Mochowykow [12; 13], Ł. Nadjonowa [7], Ł. Pyrożenko [12], W. Rozanow [11 – 14]. Jednak badań nad czynnikami ryzyka samobójstw cybernetycznych we współczesnym społeczeństwie informacyjnym nie wystarcza, bo to zjawisko nowe.

Wyniki. Celem artykułu jest zbadanie dotkliwości czynników ryzyka samobójstw korzystników internetu, główne cele to identyfikacja cech sieci o samobójczych treściach, identyfikacja form zachowań w Internecie współczesnej młodzieży, identyfikacja potencjalnych przyczyn cybersamobójstw oraz określenie poziomu skłonności samobójczych.

Badanie prowadzone jest metodą kwestionariuszową, dodatkowymi metodami pozyskiwania informacji były psychodiagnostyczne metody zachowań samobójczych: metoda „Mapy ryzyka samobójstwa” (modyfikacja dla młodzieży L. Szneider), której celem jest identyfikacja czynników ryzyka samobójstwa u badanych; metoda zdań niepełnych pozwoliła na ujawnienie stosunku do otaczającego świata i niektórych osobistych postaw; Kwestionariusz ryzyka

samobójstwa (zmodyfikowany przez T. Razuwajew), który diagnozował ryzyko samobójstwa, ujawnił poziom powstawania intencji samobójczych.

Próba oparta jest na spontanicznej selekcji respondentów i opiera się na zasadzie dobrowolności i dostępności populacji ogólnej w próbie, w badaniu wzięło udział 200 osób – użytkowników internetu, w wieku 16 – 35 lat, na stałe mieszkających na Ukrainie, w Odessie. Próba uczniów stosujących techniki psychodiagnostyczne liczyła 30 osób (15 mężczyzn i 15 kobiet w wieku od 17 do 25 lat). Przetwarzanie danych empirycznych wiąże się z wykorzystaniem pakietu statystycznego «SPSS 22.0».

Prezentacja głównego materiału badawczego. Rozwój technologii informacyjnych zaciera granice życia osobistego i publicznego, zwiększając ludzką niepewność. Komunikacja w Internecie, niewinna wymiana informacji, może przekształcić się w problem nękania, wyrażający się w takich zjawiskach, jak cyber mobbing, cyberprzemoc i trolling oraz ogólnie cyberprzemoc. Cyberprzemoc lub mobbing w Internecie to nowoczesna forma agresji, która stała się powszechna wraz z pojawieniem się telefonów komórkowych i Internetu. Każda z jego form ma na celu nękanie, krzywdzenie lub poniżanie osoby na odległość, bez przemocy fizycznej (w przeciwieństwie do zastraszania).

„Bronią” użytkownika Internetu są sieci społecznościowe, fora, czaty, telefony komórkowe i nie tylko. Z pewnością cyberprzemoc można uznać za narzędzie prowadzące do samobójstwa. S. Baume nazwał samobójstwa i propagandę swoich pomysłów w Internecie „cyber-samobójstwem” [17, s. 75]. R. Birbar uważa, że cyber samobójstwo wiąże się ze stronami internetowymi, które wabią słabszych członków społeczeństwa i oferują im różne metody i podejścia do celowego samookaleczania, co jest szczególnie atrakcyjne dla młodych ludzi [18, s. 154].

W internecie istnieją strony internetowe, fora i grupy, na których szerzy się moda na samobójstwo wśród młodych ludzi, a rzeczywistość wirtualna daje możliwość zjednoczenia zwolenników subkultur idealizujących śmierć w młodości. Na stronach internetowych można znaleźć informacje o metodach i miejscach samobójstw. Wszystko to pokazuje, że społeczeństwo nie zabrania samobójstw. Czynniki te zwiększa ryzyko zachowań samobójczych. Czynniki te zwiększa ryzyko zachowań samobójczych. Treść stron wirtualnych samobójców ma na celu skłonienie ich członków do popełnienia samobójstwa, a samobójstwo to jest uważane za cyber samobójstwo. Witryny z treściami samobójczymi są aktywnie blokowane, ale są ponownie rejestrowane pod nowym adresem i nadal są indeksowane przez wyszukiwarki.

Te strony mają następujące cechy:

- projekt depresyjny: będąc na tych stronach użytkownik może odczuwać przygnębiające emocje. Jeśli użytkownik celowo szukał tej strony (z powodu typowych zapytań, takich jak „Jak się zabić”, „Sposoby samobójstwa”), był już w stanie depresji, ale ta atmosfera może tylko zaostrzyć w niej negatywny stan;

- obrazy z kontekstem samobójczym, na przykład można zobaczyć przecięte ręce, demotywujące obrazy z napisami o okrucieństwie otaczającego świata, cytaty znanych muzyków, aktorów, którzy popełnili samobójstwo;

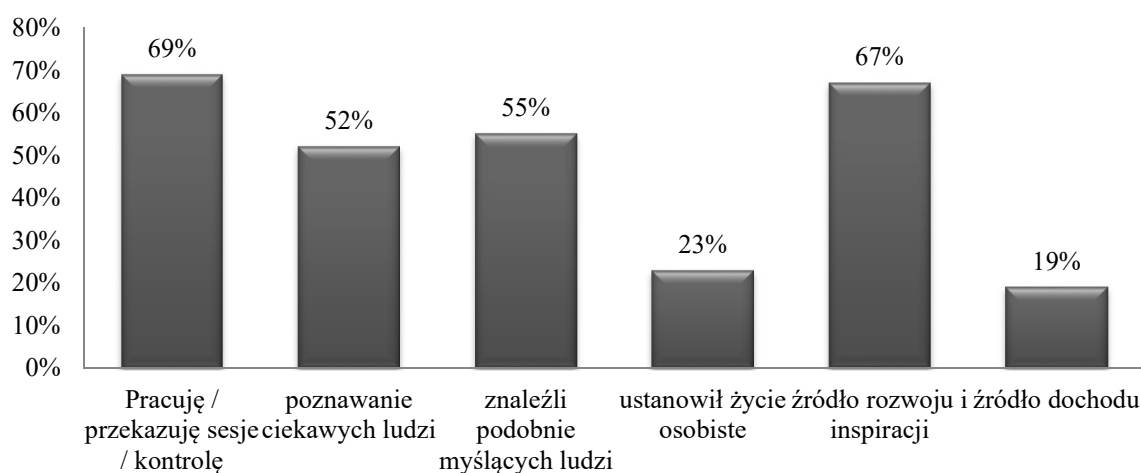
- artykuły opisujące historie samobójcze, a także metody samobójcze opisujące najbardziej bezbolesne;

- obecność forów wymiany i komunikacji użytkowników, opis sytuacji osobistych, prośby o pomoc lub wysłuchanie, ale często ludzie zgadzają się z decyzją każdego o popełnieniu samobójstwa;

Dla przeciętnego użytkownika strony te mogą wywoływać smutek, niepokój, beznadziejność, a u osób, którzy już są narażone na samobójstwo, strony te mogą zwiększać prawdopodobieństwo samobójstwa. Dla takich użytkowników strony te mogą stać się miejscem, w którym poczują się jak w domu, nie będą samotni. Ale w tym przypadku każdego dnia stan emocjonalny tych ludzi będzie się pogarszał.

Wniki badania

Według sondażu 64% respondentów korzysta z internetu w celach zawodowych i rekreacyjnych, 28% jest stale online, «mieszka» w nim, a 8% korzysta z internetu tylko wtedy, gdy jest to konieczne.

Rysunek 18. Znaczenie sieci Internetu w życiu respondentów %

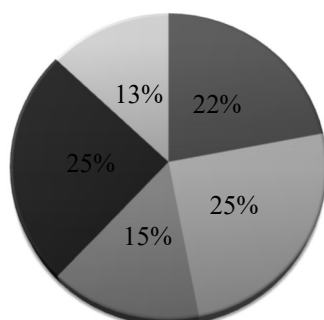
Źródło: opracowanie własne

Oceniając znaczenie internetu w ich życiu, respondenci stwierdzili, że wykorzystywanie internetu do wykonywania pracy związanej z edukacją lub działalnością zawodową (69%), „Internet” jest źródłem wiedzy (67%), „Internet”

pomógł poznanie ciekawych ludzi, którzy się zaprzyjaźnili (52%), z pomocą „internetu” znaleźli osoby o podobnych poglądach (55%), z pomocą „Internetu” udało się założyć życie osobiste (23%), „Internet” to sposób na zarabianie pieniędzy (19%) respondentów (patrz rys. 18).

Respondenci uważają, że dzięki „Internetowi” nowocześni młodzi ludzie rozwijają się szybko i pozytywnie – 22% (9% kobiet i 13% mężczyzn), „Internet” ogólnie pozytywnie wpływa na współczesną młodzież – 25% (16% kobiet i 9% mężczyzn) „Internet” ma bardziej negatywny wpływ na współczesną młodzież – 25% (15% kobiet i 10% mężczyzn), korzystanie z „internetu” nie prowadzi do niczego dobrego – 13% (6% kobiet i 7% mężczyzn), trudności w określeniu odczuwało 15% (6% kobiet i 9% mężczyzn) badanych (por. rys. 19).

Równoważne odpowiedzi na opinię, że Internet jako całość pozytywnie oddziałuje na współczesną młodzież, a Internet bardziej negatywnie na współczesną młodzież, wskazują na brak zrozumienia społeczno-psychologicznych konsekwencji ciągłego korzystania z sieci.

- że dzięki „Internetowi” nowocześni młodzi ludzie rozwijają się szybko i pozytywnie
- „Internet” ogólnie pozytywnie wpływa na współczesną młodzież
- Trudno mówić o wpływie Internetu na młodych ludzi
- „Internet” ma bardziej negatywny wpływ na współczesną młodzież
- korzystanie z „internetu” nie prowadzi do niczego dobrego

Rysunek 19. Wpływ Internetu na młodych ludzi, %.

Źródło: opracowanie własne

„Internet” – to wolna przestrzeń, w której możesz robić, co chcesz, większość (71%) badanych, nieco ponad jedna czwarta (16%) nie zgodziła się z tą opinią, miała trudności z udzieleniem odpowiedzi prawie jednej czwartej badanych (13%). Ponieważ Internet jest przestrzenią anonimową, użytkownicy internetu mogą wybierać zachowania, które nie są dla nich typowe w prawdziwym życiu. Dlatego zdecydowano się określić, z jakimi zachowaniami respondenci najczęściej spotykali się w sieci, oraz określić, jakie zachowania sami respondenci demonstrują w „Internecie” (por. Tabela 12).

Tabela 12

Typowe zachowania użytkowników Internetu (według ich własnych definicji)	%	Typowe zachowania użytkowników Internetu (według własnych definicji)	%
spotykali się z uprzejmymi użytkownikami	37,0	uprzejmy w komunikacji w Internecie	53,0
spotykali się z użytecznymi użytkownikami	40,0	żartowali o znajomych w Internecie	61,0
spotkali się z negatywnymi i agresywnymi użytkownikami	60,0	czasami obrażali użytkowników w sieciach społecznościowych	39,0
		trollował z powodu anonimowości w Internecie	28,0

Zródło: opracowanie własne

Tym samym użytkownicy Internetu częściej spotykają się z użytkownikami negatywnymi i agresywnymi (60,0%) niż grzecznymi (37,0%) i pozytywnymi (40,0%), a większość z nich jest grzeczna w komunikacji (53,0%) i może żartować z przyjaciółmi (61,0%). Przyczyną agresji w Internecie jest agresja w Internecie – konsekwencja anonimowości – 87,0% badanych; chęć potwierdzenia siebie – 47,0%; chęć wyładowania negatywnych emocji – 49,0% badanych.

Wyniki badania potwierdzają, że jednym z typowych zachowań powszechnych wśród użytkowników sieci jest forma agresji będąca odzwierciedleniem brutalnych działań mających na celu nękanie, krzywdzenie, upokarzanie osoby za pomocą narzędzi informacyjnych i komunikacyjnych lub tak zwane „cyberprzemoc”, byli ofiarami molestowania internetowego (34,0%), wśród nich więcej kobiet przyznało się do tego, że padło ofiarą molestowania internetowego (21,0% badanych), mężczyźni – 13,0%. Przyczyny istnienia cyberprzemocy to anonimowość – 96,0%, zaburzenia psychiczne „trolli” – 55,0%, zemsta osobista – 33,0% badanych. Wśród respondentów, którzy przyznali się do narażenia na cyberprzemoc (34,0%), omawiali ten problem ze znajomymi – 7,0%, z nauczycielami, pracownikami socjalnymi - 3,0%, z rodzicami – 2,0%, ale większość 22,0% respondentów z nikim nie rozmawiała o tym problemie. W takim przypadku osoba, która padła ofiarą cyberprzemocy, zamknie się w środku, co może prowadzić do nieodwracalnych konsekwencji.

76,0% badanych wie o stronach z problemami depresyjnymi lub samobójczymi, młodzi ludzie odwiedzają te strony ze względu na szukanie sposobów na oddanie życia – 48,0%, ciekawość – 21,0%, unikanie problemów osobistych – odpowiedziało 18,0% z nowymi ludźmi i poszukiwaniem nowych emocji – 9,0%, zemsty – 4,0% badanych.

Zatem wśród osób, które padły ofiarą cyberprzemocy, większą liczbę respondentów stanowią kobiety w wieku od 16 do 21 lat. Wśród głównych powodów wykrycia tej formy zachowań, zdaniem respondentów, jest anonimowość, wśród osób narażonych na cyberprzemoc omawiają problem ze znajomymi, ale większość z nich nie rozmawia o takich problemach i introwertykach, które są społecznie niebezpieczne dla ludzi, istnienie stron z problemami depresyjnymi lub samobójczymi. Głównym kontyngentem internautów na stronach poświęconych zachowaniom samobójczym, przyczynom i metodom samobójstwa są ludzie młodzi.

Ze względu na oczywistą pilność problemu, zadaniem było zidentyfikowanie indywidualnych cech młodych ludzi z predyspozycjami samobójczymi za pomocą technik psychodiagnostycznych, z którymi przeprowadzono wywiady z grupą osób (n = 30 osób: 15 mężczyzn i 15 kobiet w wieku od 17 do 25 lat).

Metodologia „Mapa ryzyka samobójstwa” L. Szneidera pomoże określić nasilenie czynników ryzyka samobójstwa u badanych [15]. Zgodnie z wynikami metody „Mapa ryzyka samobójstwa” stwierdzono, że:

Zgodnie z wynikami metody „Mapa ryzyka samobójstwa” stwierdzono, że:

- ryzyko samobójstwa jest znikome u zdecydowanej większości badanych – 74%;
- ryzyko samobójstwa występuje u ponad jednej czwartej badanych - 18%;
- ryzyko samobójstwa jest znaczne u 8% badanych.

Z danych biograficznych wynika, że żaden z respondentów nie podjął próby samobójczej ani nie miał krewnego, który mógłby podjąć próbę samobójczą. Jednak 30,0% ma niedobór ciepła w rodzinie, gdzie 8,0% tego niedoboru jest bardzo wyraźne.

Zgodnie z obecną sytuacją konfliktową 61,0% nie znalazło sytuacji konfliktowej z rodzicami lub nauczycielem, 27,0% ma konflikt, ale jest słaby, a 12,0% tego konfliktu jest wyraźny. W konflikcie z grupą 36,0% ma słaby konflikt z rówieśnikami, 8,0% ma silny konflikt.

W kwestii zachowania w sytuacji konfliktowej 8,0% miało wypowiedzi słabe z groźbą samobójstwa, a kolejne 8,0% miało wypowiedzi mocne.

W kolorze emocjonalnym 66,0% nie wykazywało uczucia apatii lub bezradności, 26,0% to uczucie słabe, a 8,0% silne. Ponadto 8,0% uważa, że sytuacja konfliktowa jest nie do pokonania, a liczba ta jest bardzo wyraźna.

W czynnikach ryzyka związanych ze sferą wolicjonalną jednostki 44,0% ma silną determinację, w 27,0% determinacja jest słaba, a w kolejnych 27,0% nie ma determinacji.

Według wskaźnika ufności w 26,0% jest on wyrażony słabo, w 16,0% jest to wskaźnik silnie wyrażony.

Osoby, które są zagrożone samobójstwem i są narażone na znaczne ryzyko samobójstwa, mają konflikty ze swoimi rodzinami, odczuwają apatię, a zatem narażenie na przykład na strony internetowe poświęcone samobójstwom może mieć tragiczne konsekwencje. Osoby z ryzykiem samobójstwa mają również czynnik zaufania, co oznacza, że łatwo mogą na nie wpływać strony z treściami samobójczymi.

„Metoda niedokończonych zdań” Saksa-Lewi to technika projekcyjna, która pozwala bezpośrednio określić stosunek respondenta do otoczenia i niektórych osobistych postaw. Test zawiera 26 niedokończonych zdań, które można podzielić na 10 grup. Niektóre grupy propozycji dotyczą przeszłości i przyszłości, wpływają na relacje z bliskimi i przyjaciółmi, ich własne cele życiowe [19].

Analiza danych metody zdań niepełnych wykazała, że stosunek do ojca budzi w badanych na ogół pozytywne emocje, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet. Wspólne dla mężczyzn i kobiet jest negatywne nastawienie do lęków i obaw. Jednocześnie mężczyźni są bardziej negatywnie nastawieni do swoich lęków i obaw niż kobiety. Postawy wobec siebie kobiet są przeciętnie pozytywne, w przeciwieństwie do mężczyzn, którzy mają średnio negatywne nastawienie. Kobiety mają bardziej pozytywny stosunek do przyszłości niż mężczyźni. Ryzyko samobójstwa wzmacnia wyraźną frustrację, negatywne postrzeganie otaczającego świata, a także brak świadomej chęci do życia. U mężczyzn te cechy są częstsze.

Wśród kobiet i mężczyzn stosunek do matki jest pozytywny, ale kobiety częściej wyrażają to w najwyższym stopniu, podczas gdy mężczyźni są bardziej powściągliwi w swoich odpowiedziach. Poczucie winy jest trochę trudniejsze dla mężczyzn niż dla dziewcząt.

Często zadawane pytania:

Mój ojciec rzadko... „widział mnie”; „Mówił do mnie”; „Zwrócał na mnie uwagę”; „Zainteresowany mną”;

Najgorsze, co miałem okazję zrobić, to ... „wstąpić do ... (uczelni)”

Główne obawy: pająki, węże, śmierć, nauczyciele, występy, utrata rodziny, wysokość, ciemność, psy

Często: ideał mężczyzny / kobiety ... mamy / taty

W zdaniu „Kocham moją matkę, ale...”, – skreślają „ale” i piszą „... i ojca też”.

Wśród respondentów, którzy mają skłonności do samobójstw:

- Boję się ... mojego odbicia, śmierci, ludzi, dotknięć, ataków.
- Osoby, których preferencje uznaję ... są nieobecne / brak.
- Nadejdzie dzień, kiedy ... wszystko się skończy.
- Moją największą słabością ... jest zbyt duże zaufanie.
- Jeśli wszystko jest przeciwko mnie ... Jestem przeciwko wszystkim.

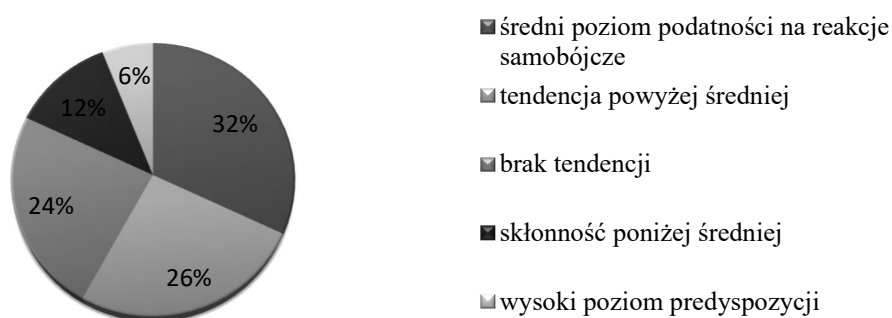
– W porównaniu z większością innych rodzin moja rodzina jest ... niekompletna.

Osoby, które mają skłonność do samobójstw (3 mężczyźni i 2 kobiety), mają problemy w relacjach z rodzinami lub są niezadowolone z samorealizacji i nastawienia do przyszłości, ponieważ są w stanie kontrolować swoje życie i dowolnie nim zarządzać. Pozostali respondenci mają do siebie pozytywny stosunek, co wynika z pozytywnego nastawienia do przyszłości oraz dobrych relacji w rodzinie i środowisku.

„Kwestionariusz ryzyka samobójstwa” T. Razuwajewej jest metodą określania poziomu powstawania myśli samobójczych [10].

Zgodnie z wynikami kwestionariusza „Ryzyko samobójstwa” (T. Razuwajewej) stwierdzono, że: 32,0% respondentów ma średni poziom podatności na reakcje samobójcze; 26,0% – mają ponadprzeciętną podatność na reakcje samobójcze; 24,0% – mają skłonność do samobójstw poniżej średniej; 12,0% - brak skłonności do samobójstw; 6,0% – ma wysoki poziom skłonności samobójczych (mają bardzo wysokie wskaźniki dla wszystkich czynników diagnostycznych) (patrz rys. 20).

Uzyskane za pomocą kwestionariusza „Ryzyko samobójstwa” T. Razuwajewej danych wynika, że młodzi ludzie o ponadprzeciętnych skłonnościach samobójczych mają skłonność do zachowań demonstracyjnych (chęć zwrócenia uwagi innych na swoje nieszczęścia, osiągnięcia współczucia i zrozumienia), reakcji afektywnych (dominacja emocji nad intelektualną kontrolą w ocenie sytuacji), maksymalizm (rozprzestrzenianie na wszystkie sfery życia treści lokalnego konfliktu w dowolnej sferze życia).

Rysunek 20. Skłonność do samobójstwa wśród respondentów (według kwestionariusza T. Razuwajewej), %.

Źródło: opracowanie własne

Tak więc na podstawie wyników możemy powiedzieć, że Internet dla współczesnej młodzieży stał się jedną z części życia, często z niego korzystają,

komunikują się na portalach społecznościowych, szybko otrzymują niezbędne informacje. Ale Internet pomaga również stworzyć w Internecie inną osobę, która będzie się różnić od prawdziwej osoby. Młodzi ludzie mogą kreować swój własny wizerunek. Tutaj wkraczają trolle, które mogą wykorzystywać anonimowość do własnych celów, cyberprzemocy, która jest dla zabawy lub z chęci wyładowania negatywnych emocji.

Wnioski

Internet jest narzędziem błyskawicznej komunikacji, ale nie może rozwiązać problemu ludzkiej samotności. Zapewnienie jak największego bezpieczeństwa pobytu w sieci i nauka dobrej nawigacji w przestrzeni cyfrowej to ważne wyzwanie XXI wieku. Najlepszym sposobem na ochronę przed potencjalnymi zagrożeniami jest wiedza i umiejętność ominięcia wszystkich pułapek, które kryją się pod powierzchnią przyjacielskiego i przyjaznego Internetu.

Badania wg metod „Mapy ryzyka samobójstwa” i „Niekompletnych zdań” wykazały, że wśród młodych ludzi są osoby, które mają problemy w relacjach z bliskimi i innymi osobami lub nie mają określonego celu w życiu. To wszystko prowadzi do apatii i depresji oraz zwiększa ryzyko samobójstwa. Należy zauważyć, że tacy ludzie mają ufną naturę, co sprawia, że podlegają zewnętrznej manipulacji.

Prawie wszyscy użytkownicy Internetu wiedzą o stronach z treściami samobójczymi, ponad jedna trzecia użytkowników padła ofiarą cyberprzemocy. Można podkreślić wagę różnorodnych działań mających na celu zapobieganie i zapobieganie ewentualnym zamiarom i aktom samobójczym młodzieży.

Głównym powodem, dla którego osoba odwiedza strony samobójcze, jest szukanie sposobów na oddanie życia, uniknięcie problemów osobistych, a nawet ciekawości. Takie osoby są przeznaczone do niebezpiecznych treści stron samobójczych, społeczności, które dają człowiekowi wsparcie, poczucie uznania, znaczenie, a nawet misję. Zamiast tego osoba powinna mieć poczucie intymności, zdrową samoocenę, poczucie własnej wartości.

Zapobieganie samobójstwom jest zadaniem złożonym, którego realizacja jest możliwa przy skutecznej interakcji różnych segmentów społeczeństwa, należy zapewnić kompleksowe podejście i opracowanie określonej strategii prewencyjnej. Aby zapobiec cyber-samobójstwu, konieczne jest sporządzenie planu działania, który powinien doprowadzić do ograniczenia liczby samobójstw wśród młodych ludzi oraz wpływu Internetu na samobójcze zachowania młodych ludzi. Aby zapobiec samobójstwom, można połączyć miejskie centra usług socjalnych dla rodzin, dzieci i młodzieży. Ich celem powinno być zapewnienie szeregu usług informacyjnych, społeczno-pedagogicznych, psychologicznych, prawnych

osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i potrzebują pomocy z zewnątrz.

LITERATURA:

1. Bondar T.V. (2010). Stylistyczne cechy codziennych praktyk ukraińskiej młodzieży. Charków, 186 s.
2. Durkheim E. (1994) / Suicide: A Sociological Study; [tłum. z fr. ze skr. / wyd. V. A. Bazarov]. M. : Myśl, 399 s.
3. Knudsen K. (2004). Hipoteza samobójcza Durkheima. Teoria i metody w naukach społecznych. M., №6. S. 226 – 235.
4. Kravchuk A. (2016). Cybernękanie i prawo do bezpieczeństwa [zasób elektroniczny] Sposób dostępu do zasobu: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/kiberbulling-ta-pravo-na-bezpeku.html>
5. Mamchits R. (2013). Ukraińcy wolą pozostawić to życie z własnej woli [zasób elektroniczny]. Sposób dostępu do zasobu: <https://www.ukraine.ru/analytics/113597.html>
6. Mendelewich V. D. (2016). Psychologia zachowań dewiacyjnych. St. Petersburg: Gorodets, 392 s.
7. Naydionova L. (2016). Problem cyberprzemocy tego typu [zasób elektroniczny]. Sposób dostępu do zasobu: <https://familytimes.com.ua/harakter/kiberbuling>
8. Nikon N.O. (2020). Promowanie internetu pod kątem samobójczych zachowań młodych ludzi. „HABITUS”. – Odessa: Wydawnictwo Helvetica, №11. S. 67 – 73.
9. Pilyagina G.Y. (2001). Aktualne problemy suicydologii na Ukrainie i sposoby ich rozwiązywania. Praktyczny dziennik lekarza. №6. S. 2 – 6
10. Praktyczna psychodiagnostyka. (2001). Techniki i testy, wyd. i komp. Raigorodsky D. Ya. Samara: Bakhrakh-M, 652 s.
11. Rozanov V.A. (2001). Perspektywy przewidywania zachowań samobójczych. Konsultacja kliniczna i laboratoryjna. № 1. s. 53 – 40.
12. Rozanov V.A., Zakharov S.E., Krivda G.F., Pirozhenko L.A. (2006). Popenił samobójstwa w regionie Odessy w latach 2000-2002. Ukraiński biuletyn psychoneurologii. T.14, wydanie. 1 (46). S. 92 – 95.
13. Rozanov V.A., Mokhovikov A.N. (2007). Zapobieganie samobójstwom. Organizacja publiczna «Środowiskowe zdrowie człowieka», Odessa National University of Shimeny II Mechnikov (Innowacyjny Instytut Kształcenia Podyplomowego). Odessa, 22 s.

14. Rozanov V.A., Mokhovikov A.N. (2003). Zapobieganie samobójstwom wśród młodych ludzi. Organizacja publiczna „Środowiskowe zdrowie ludzkie”. Odessa, 16 s.
15. Schneider L.B. (2005). Odbiegające od normy zachowanie dzieci i młodzieży. – M. Projekt akademicki; Tricsta, 336 s.
16. Baller R. D. (2002). Socialintegration, imitation, and the geographic patterning of suicide. *American Sociological Review*. – №67. – s. 873–888.
17. Baume C. (1997). Cybersuicide: the role of interactive suicide not esonthe internet Crisis. № 2. P. 73-79.
18. Birbal R. (2009). Cybersuicide and the adolescent population: challenges oft hefuture? *International Journal of Adolescent Medicine and Health*. № 2. P. 151-159
19. Sacks J. M., Levy S. (1950). The Sentence Completion Test. *Projective psychology*. Eds. L.E. Abt, L. Bellak. N.Y.: Knopf, P. 357–402.